

Urszula Perlikowska-Puszkarska

Sypniewo, woj. ostrołęckie

Informator Archeologiczny : badania 22, 113-114

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Szczuka, gm. Brodnica,
woj. toruńskie,
st. I

Muzeum Regionalne w Brodnicy

Badania prowadził mgr Kazimierz Grażawski. Konsultantem prac był doc. dr Jerzy Olezak. W badaniach wzięła udział młodzież w ramach ogólnopolskiego obozu archeologicznego PTTK. I sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne XI w.

Obiekt położony jest na półwyspie, zachodnim brzegu Jeziora Szczuka (niegdyś wyspie) otoczony podmokłymi łąkami półkolistą od strony krawędzi rynny subglacialnej. Stanowisko oddalone jest od centrum wsi około 1,3 km na północ i około 1 km na wschód od drogi biegnącej do Brodnicy.

Grodzisko ma kształt dość regularnego, nieco wydłużonego owalu, wyraźnie wyodrębnionego zarysem wypłóconego na 8 - 10 m pagórka. Rozmiary grodziska, licząc po koronie wału wynoszą 30 x 80 m oraz 80 x 50 m u podstawy obwałowań stawiają je w rzędzie niewielkich obiektów tego typu na ziemiach polskich. Na północny-zachód od grodziska na krawędzi rynny żelaznej na obszarze około 2 ha odkryto w trakcie badań powierzchniowych relikty osadnictwa otwartego ogólnie datowanego na późne fazy wczesnego średniowiecza.

Jak dotąd obiekt nie doczekał się żadnych badań wykopaliskowych, a sporządzony w 1986 r. plan sytuacyjno-wysokościowy grodziska stał się podstawą rozpoczęcia niżej opisywanych prac.

Założono dwa wykopki usytuowane w osi poprzecznej grodziska. Wykop I o wymiarach 4x11 m obejmował swym zasięgiem koronę zachodniej części wału, schodząc do poziomu majdanu. Pozwolił on na odkrycie rumowiska konstrukcji wieńczących koronę wału (palsada) w postaci przepalonych fragmentów drewna i spalenizny. Zadokumentowano także układ nawarstwień rozsypana zachodniej części wału, jak też wypelniska tzw. kolumnki przywałowej, gdzie miąższość nawarstwień kulturowych sięgała maksymalnie do 150 cm. Odkryto tam relikty paleniska kamiennego pleca (?), jednakże nie udało się w pełni określić zarysu domostwa na skutek dużego rozproszenia warstwy. Pozyskano liczny materiał ceramiczny i osteologiczny.

Wykop II - zlokalizowany w tej samej osi, lecz po przeciwnej stronie majdanu, sięgał skraj wschodniego wału grodziska. Odkryto tam rumowisko paleniska kamiennego w kontekście niedużej miąższości nawarstwień kulturowych ok. 40 - 50 cm. Ponadto wykonano kilka małych sondaży i kilkanaście odwiertów w osi podłużnej obiektu jak i w jego bezpośrednim sąsiedztwie.

Wstępna analiza ruchomego materiału zabytkowego, głównie ceramiki pozwala datować ten jednofazowy obiekt na 2 ćwierć I połowy XI w. Spektakularnym odkryciem był znaleziony w spągu warstwy kulturowej wykopu I tzw. denar krzyżowy, bity w okresie 1025 - 1058, co pozwala ustalić możliwie precyzyjnie najwcześniejszą możliwą datę budowy grodu.

Podczas prac wykopaliskowych pozyskano także na wtórnym złożu materiał wykazujący związki technologiczne z kulturą grobów kloszowych, jednak nie udało się uchwycić żadnego z ewentualnych obiektów tego osadnictwa.

Materiały złożono w Muzeum Regionalnym w Brodnicy.

Badania zostały zakończone.

Sypniewo,
woj. ostrołęckie

PP Pracownia Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska Oddział w Warszawie

Badania prowadziła mgr Urszula Perlikowska-Puszkarska. W badaniach brali udział pracownicy naukow i studenci Katedry Antropologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Finansował WKZ w Ostrołęce. Dwunasty sezon badań. Cmentarzysko I osada podgrodowa (X - XIII w. oraz XVI - XVII w).

Badania koncentrowały się w ćwiartce północno-zachodniej i północno-wschodniej cmentarzyska.

Wyteczono cztery wykopki o łącznej powierzchni 80 m². Wyeksplorowano 57 grobów. Łączna ilość grobów na tym stanowisku wynosi 1323. Zadokumentowano 5 obiektów mieszkalnych związanych z osadą podgrodową. Stwierdzono duży procent zniszczenia pochówków, spowodowany użytkowaniem terenu dla celów rolniczych.

Uchwycono zasieg cmentarzyska na odcinku zachodnim.

Stwierdzono występowanie śledzmi warstw pochówków. Ślady trumien wystąpiły przy pochówkach nr 1271, 1275, 1285, 1288, 1289. Inną formą grobu były pochówki w jamach grobowych, bez zachowania śladów trumien. Zmarli byli układani na wznak, w pozycji wyprostowanej, wzdłuż osi E-W, głową na zachód, ręce ułożone wzdłuż tułowia. W nielicznych wypadkach stwierdzono ułożenie kości rąk na kościach miednicy lub na pierśiach zmarłego.

W 1988 r. przeważały pochówki męskie, przy których nie stwierdzono wyposażenia. Tylko przy pochówku kobiecy nr 1269 zadokumentowano 3 kablęczki skroniowe, paciorki szklane, fragment noża przy lewej ręce zmarłej.

W obiektach mieszkalnych wystąpiły duże ilości ceramiki, kości zwierzęce, polepa, przepalony kamień, duże ilości surowca i półfabrykatów rogowych.

Obiekty są związane z osadą podgrodową, która na odcinku zachodnim stanowiska nie została zakłócona przez pochówki. Osadę można wstępnie datować na XI - XII w.

Większość pochówków, badanych w 1988 r. można datować na podstawie materiałów ceramicznych z jam grobowych na XV?/XVI w. W warstwie kulturowej cementarzystka wystąpiły drobne fragmenty szkła okłennego oraz monety datowane na XVI - XVII w.

Tylko nieliczne pochówki można datować na XIII w.

Materiały i dokumentacja znajdują się w PAK PP PKZ O/Warszawa.

Badania będą kontynuowane.

**Środa Śląska,
woj. wrocławskie**

**Wojewódzki Ośrodek Archeologiczno
- Konserwatorski we Wrocławiu**

Badania prowadziła mgr Halina Śledzik-Kamińska. Konsultant prof. hab. J. Kaźmierczyk. Finansował Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu. Pierwszy sezon badań. Miasto z XII - XIV w.

Od połowy czerwca do końca listopada 1988 r. z kilkoma dłuższymi przerwami prowadzono ratownicze badania wykopaliskowe przy ul. II Armii Wojska Polskiego. Wykop o wymiarach około 5 arów do głębokości 3 m został założony bez powiadomienia archeologów. Wykop zlokalizowano w północnej części Starego Miasta przy dawnej ulicy Rzeźniczej w odległości około 40 m od Rynku. Roboty ziemne na zlecenie Spółdzielni Mieszkaniowej prowadzono sprzętem mechanicznym, co spowodowało całkowite zniszczenie części średniowiecznej zabudowy miasta. Jedynie w pobliżu profilu wykopów oraz pod nowożytnym szambem zachowały się nieznaruszone warstwy kulturowe. Zarejestrowano 17 obiektów nieruchomych. Wystąpiły one na głębokości ok. 2,5 do 3 m. Miąższość warstwy kulturowej zachowała się od 0,10 do 0,60 m. W jej obrębie na tle cała odsonięto relikty urządzeń komunalnych w postaci drewnianych obiektów kanalizacyjnych, studnię oraz obiekty gospodarcze: wędzarnia, chłodnia, skrzynia a także obiekty o bliżej nie określonej funkcji a także relikty budynku mieszkalnego z paleniskiem.

W profilu południowym wykopu zarejestrowano obecność dwóch obiektów zagłębionych w całość na głębokości 1 - 1,3 m. Obiekt nr 1 w postaci półziemianki z drewnianą podłogą na dnie pełnił funkcję gospodarczą. W jej wypełnisku wyeksplorowano ostrogę z żelaza, ocynowaną, mocno profilowaną z ogranicznikiem na ostrym bodźcu, stanowiącym import zachodni. Jest ona datowana na XII/XIII w.

Na szczególną uwagę zasługują budowle o konstrukcji ramowo-słupowej oraz słupowej (nr XII, XVII), znane sporadycznie ze Starego Miasta we Wrocławiu z 2-giej poł. XIII w. i z Gdańska, charakterystyczne dla budownictwa drewnianego zachodniego.

Na podstawie uzyskanych źródeł, tj. ostrogi oraz ceramiki zachowaną in situ warstwę kulturową datujemy na XII/XIII w. Z tego samego czasu występuje tutaj także ceramika typu Pingsdorf, przyniesiona przez osadników niemieckich i flamandzkich, a przybyłych na zaproszenie księcia Henryka Brodatego.

W północnej części wykopu budowlanego o powierzchni około 40 arów wyprzedowano odcinek bruku kamiennego, stanowiący nawierzchnię fragmentarycznie zachowanej ulicy średniowiecznej. Północna część wykopu jest bardzo istotną w badaniu wielkości działek budowlanych oraz rozplanowania zabudowy.

Badania były wzytowane przez doc. dr hab. K. Radwańskiego, dr W. Dzieduszyckiego oraz przez grono badaczy miast z CSRR, NRD i RFN.

Ratownicze badania będą kontynuowane w 1989 r.

**Świebodzin,
woj. zielonogórskie,
st. 11**

Muzeum Regionalne w Świebodzinie

Badania prowadził mgr Marek Nowacki. Finansowało Muzeum Regionalne oraz Urząd Miasta i gminy w Świebodzinie. Pierwszy sezon badań. Obiekt obronny (?) z faz B-C, E-F wczesnego średniowiecza.

Obiekt położony jest około 0,75 km na zachód od centrum miasta w dolinie Pławnicy (Strugi Świebodzińskiej), w południowo-zachodniej części dość rozległego wyniesienia. Obiekt jest w znacznym stopniu zniwelowany, a jego prospekcja terenowa nie nosi wyraźnych cech charakterystycznych dla stanowisk obronnych.

Badania objęły 42 m² w części południowej stanowiska, zagrożonej nowymi pracami